

Н.В. Харченко, канд. екон. наук (ПДАА, Полтава)

ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА

Існують різні способи оцінки кредитоспроможності. Кожен із них взаємно доповнює один одного. Якщо, наприклад, аналіз цільового ризику дає змогу оцінити кредитоспроможність клієнта на час здійснення операції лише на базі однієї позикової операції, то система фінансових коефіцієнтів прогнозує ризик з урахуванням сукупного боргу, середніх стандартів, що склалися, й існуючих тенденцій.

Аналіз грошового потоку клієнта не тільки оцінює в цілому кредитоспроможність клієнта, але й показує (на цій основі) граничні розміри нових позик, а також слабкі місця управління акціонерним товариством, з яких можуть витікати умови кредитування і т.п.

Метою аналізу кредитоспроможності є отримання якісної оцінки діяльності позичальника позики, на підставі якої можна прийняти рішення про можливість й умови кредитування або припинення кредитних відносин.

Для здійснення оцінки фінансового стану позичальника необхідно враховувати такі основні показники його діяльності [1, с. 300–317]:

- платоспроможність (коефіцієнти миттєвої, поточної та загальної ліквідності);
- фінансова стабільність (коефіцієнти маневреності власних коштів, співвідношення залучених і власних коштів);
- рентабельність (активів, продажу);
- аналіз грошових потоків;
- аналіз ділового ризику.

Також можуть бути враховані суб'єктивні фактори, що впливають на фінансовий стан акціонерного товариства, й характеризуються такими показниками:

- ринкова позиція позичальника та його залежність від циклічних і структурних змін в економіці та галузі промисловості;
- наявність державних замовлень і державна підтримка позичальника;
- ефективність управління позичальника;
- професіоналізм керівництва та його ділова репутация;
- інша інформація.

Оцінку фінансового стану позичальника з урахуванням поточного стану обслуговування позичальником кредитної заборгованості банк здійснює у кожному випадку укладення договору про здійснення кредитної операції, а надалі – не рідше одного разу в три місяці.

Банки самостійно встановлюють нормативні значення та відповідні бали для кожного показника залежно від його вагомості серед інших показників, що можуть свідчити про найбільшу ймовірність виконання позичальником зобов'язань за кредитними операціями.

Вагомість кожного показника визначається індивідуально для кожної групи позичальників залежно від кредитної політики банку, особливостей клієнта (галузь економіки, сезонність виробництва, оборотність коштів), ліквідності балансу, становища на ринку.

Клас позичальника за результатами оцінки його фінансового стану визначається на підставі основних показників і коригується з урахуванням додаткових показників. За результатами оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання необхідно визначити клас позичальника.

Інструкцією НБУ визначено такі класи:

– клас «А» – фінансова діяльність досить добра й дає змогу погашати основну суму кредиту та процентів по ній у встановлені строки. Одночасно можна зробити висновок, що фінансова діяльність і надалі здійснюватиметься на такому ж високому рівні;

– клас «Б» – фінансова діяльність добра або досить добра, але немає можливості підтримати її на цьому рівні протягом тривалого часу;

– клас «В» – фінансова діяльність задовільна, хоча спостерігається чітка тенденція до погіршення;

– клас «Г» – фінансова діяльність погана й спостерігається її чітка циклічність протягом коротких періодів часу;

– клас «Д» – фінансова діяльність свідчить про збитки й, очевидно, ні основна сума кредиту, ні проценти по ній не можуть бути оплачені.

Список літератури

1. Ковбасюк М. Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств : навчальний посібник / М. Р. Ковбасюк. – К. : «Скарбі», 2001. – 336 с.